

Agnieszka Kamińska

UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE

a.kaminska2013@gmail.com

ID 0000-0002-1461-8958

Komunikowanie kobiecych organizacji pozarządowych na przykładzie Lublina i powiatu lubelskiego

Communication of women's non-governmental organizations on the example of Lublin and the Lublin district

ABSTRAKT

Artykuł przedstawia wynik przeprowadzonej analizy komunikowania organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie miasta Lublin i powiatu lubelskiego. W kręgu dociekań znalazły się zarówno kwestie interakcji wewnątrz zrzeszeń, jak też relacji nawiązywanych z otoczeniem zewnętrznym. Przeprowadzony proces badawczy wskazuje na charakter wspólnotowy aktywistek i aktywistów, podejmujących działalność na rzecz społeczeństwa. Artykuł może posłużyć bliższemu poznaniu organizacji pozarządowych, zwłaszcza w wymiarze dotyczącym samych działaczy i ich zaangażowania na rzecz wspólnoty.

SŁOWA KLUCZOWE: ORGANIZACJE POZARZĄDOWE, FEMINIZM, DZIAŁALNOŚĆ NA RZECZ KOBIET, RÓWNOUPRAWNIENIE, KOMUNIKACJA

ABSTRACT

The article presents the results of the analysis of communication of non-governmental organizations operating in the city of Lublin and the Lublin district. The scope of research includes both the issues of interactions within associations and relations established with the external environment. The conducted research process indicates the community character of activists who undertake activities for the benefit of society. The article can be used to get to know non-governmental organizations better, especially in the dimension concerning the activists themselves and their involvement in the community.

KEYWORDS: NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS, FEMINISM, WOMEN'S ACTIVITIES, EQUAL RIGHTS, COMMUNICATION

Kamińska, A. (2025),
Komunikowanie kobiecych
organizacji pozarządowych
na przykładzie Lublina i powiatu
lubelskiego,
com.press, 8(1), s. 30–47.
DOI: 10.51480/compress.2025.8-1.888
www.compress.edu.pl

WSTĘP

Komunikowanie się stanowi podstawę relacji międzyludzkich, zatem efektywność tego procesu skorelowana jest z aktywną działalnością społeczną. W przypadku organizacji pozarządowych od osiągnięcia porozumienia zależy powodzenie podejmowanych projektów i zaangażowanie osób w nich zrzeszonych. Działalność społeczna wskazanych grup realizowana jest w ramach tzw. trzeciego sektora sfery publicznej w celu zapewnienia realizacji potrzeb określonych osób, które są pomijane przez państwo i rynek (sektory pierwszy i drugi). W związku z potrzebami społecznymi wynikającymi z marginalizacji, dyskryminacji i zagrożenia wykluczeniem kobiece organizacje pozarządowe realizują zadania mające na celu realne dążenie do sprawiedliwego i równego traktowania każdego członka społeczeństwa.

RAMY TEORETYCZNE

W literaturze przedmiotu istnieje wiele ustaleń dotyczących istoty procesu komunikowania społecznego, jednak z uwagi na założenia służące realizacji tematu niniejszego artykułu przytoczone zostaną jedynie wybrane teorie i analizy. Zgodnie z koncepcją Paula Watzlawicka komunikowanie społeczne polega głównie na konstruowaniu relacji między uczestnikami procesu. Każdy akt porozumiewania się służy budowaniu, potwierdzaniu lub negowaniu stosunków zachodzących pomiędzy uczestnikami komunikacji, a nie na informowaniu (Nęcki, 2000, s. 28). Uczony wskazywał także na ciągle zaangażowanie uczestników w akt komunikowania się słowami „nikt nie może się nie komunikować” (Watzlawick, 1967, s. 49). Zatem relacje międzyludzkie, które tworzą podwaliny budowania wspólnoty, zawiązują się w trakcie nieustannych interakcji. Podobny sposób rozumienia komunikacji prezentował Charles Cooley, według którego stanowi ona mechanizm służący podtrzymywaniu relacji społecznych (Cooley, 1909, s. 61–65). Te z kolei są niezbędne do skutecznego współdziałania, będącego filarem efektywnego realizowania zadań podmiotów trzeciego sektora. Istotny dla realizacji tematu niniejszego opracowania jest także sposób rozumienia komunikacji, który zaproponował Yves Winkin, określając ją jako moment „bycia razem” uczestników (Winkin, 2007, s. 210).

Warto wskazać, że według badaczek (Lakoff, 1975; Tannen, 1994) język kobiet różni się od języka mężczyzn, co spowodowane jest różnicami w socjalizacji dziewcząt i chłopców. W dorosłym życiu kobiety są nastawione na osiągnięcie porozumienia w trakcie interakcji, stąd wynika szczególna wartość efektywnej komunikacji. Z uwagi na fakt, że większość bazy członkowskiej kobiecych organizacji pozarządowych stanowią kobiety, uzasadnione wydaje się traktowanie komunikacji jako płaszczyzny budowania relacji międzyludzkich.

W związku z realizowanym tematem należy także uwzględnić model komunikowania organizacyjnego zaproponowany przez Barbarę Sobkowiak, która określiła cztery kierunki, w jakich proces ten przebiega:

1. komunikowanie się w dół, które odbywa się zgodnie z hierarchią podporządkowania, między podmiotami znajdującymi się na różnych poziomach;
2. komunikowanie się w górę, które dotyczy procesu informacji adresowanych do osób wyższego szczebla;
3. komunikowanie poziome, które obejmuje swobodne przekazywanie informacji między uczestnikami o jednakowym statusie;
4. komunikowanie ukośne, które odbywa się wbrew liniom podporządkowania i dotyczy każdego szczebla hierarchii (Sobkowiak, 1997, s. 36–37).

Warto jednak odnotować, że kobiece organizacje pozarządowe, ze względu na specyficzny zakres działalności obejmującej przeciwdziałanie nierównościom, rezygnują z hierarchicznego sposobu komunikowania się na rzecz swobodnego przepływu informacji.

Wyjaśnić także należy sposób rozumienia terminu „organizacje pozarządowe”, które zaliczane są do podmiotów trzeciego sektora sfery publicznej (pozostałe zaś to państwo i rynek). Z uwagi na mnogość wyjaśnień definicyjnych, wieloznaczność zaproponowanych teorii i niedomknięty charakter rozważań przytoczona zostanie definicja, która określa komponenty organizacji, na podstawie których można zaliczyć je do trzeciego sektora:

- trwała struktura organizacyjna i charakter formalny,
- niezależność instytucjonalna od państwa,
- pozazarobkowy charakter (*nonprofit*),
- samorządność,
- dobrowolność uczestnictwa (Hess, 2013, s. 81).

Zatem uznać można, że zrzeszenia będące głównym przedmiotem analiz, tj. stowarzyszenia rejestrowe, stowarzyszenia zwykłe i fundacje, wpisują się w ramy założeń niniejszej kategoryzacji. Jednakże z uwagi na zauważalną

wyraźną aktywność grup nieformalnych w działalności na rzecz kobiet zdecydowano o włączeniu ich do procesu badawczego.

METODOLOGIA BADAŃ

Proces badawczy został przeprowadzony w kilku etapach. Początkowo zastosowano analizę dokumentów źródłowych Krajowego Rejestru Sądowego, Urzędu Miasta Lublin, Starostwa Powiatowego w Lublinie. Następnie przeprowadzone zostały wywiady pogłębione, częściowo standaryzowane (Flick, 2011, s. 137) z przedstawicielkami kobiecych organizacji pozarządowych w okresie od 5 lipca do 23 grudnia 2021 r., które obejmowały 31 zrzeszeń (stowarzyszenia rejestrowe, stowarzyszenia zwykłe, fundacje i grupy nieformalne), zarejestrowanych w Lublinie i gminach powiatu lubelskiego¹. Wywiady najczęściej miały formę rozmowy bezpośredniej (w pojedynczych przypadkach za pośrednictwem nowoczesnych platform komunikacyjnych umożliwiających przekazywanie dźwięku i obrazu w czasie rzeczywistym) lub ankiet zawierających pytania otwarte, które były przysyłane pocztą tradycyjną lub za pośrednictwem kanałów internetowych. Dobór próby był celowy, podyktowany realizacją zamierzonego tematu. W przypadku braku możliwości przeprowadzenia wywiadu lub ankiety wykorzystano materiały źródłowe z organów rejestrujących. Następnie dokonano analizy zawartości wywiadów poprzez ich interpretację z zachowaniem wiedzy o kobiecym doświadczeniu, a następnie poddano je kategoryzacji. Cezura czasowa dotyczyła okresu od 1 stycznia 1999 r., kiedy w Polsce został wprowadzony nowy podział administracyjny, obejmujący województwa, powiaty i gminy, zaś okres końcowy przypadł na 31 grudnia 2018 r., a więc pełne 20 lat.

Za organizacje kobiece uznane zostały zrzeszenia posiadające w statucie lub regulaminie zapis o działalności na rzecz kobiet. Zatem są to wszelkiego rodzaju formy inicjatyw prokobiecych, wykraczające poza sferę ruchów feministycznych *sensu stricto* (Ślęczka, 1999). Założenia te wpisują się w realizację idei feministycznych, których podstawę stanowi postulat o niewykluczaniu wszelkich mniejszości, a także podmiotów dyskryminowanych (grup, osób, zwierząt).

¹ Materiał badawczy został wykorzystany w niepublikowanej dysertacji doktorskiej pt. *Strategie komunikacyjne kobiecych organizacji pozarządowych w mieście Lublin i powiecie lubelskim w latach 1999–2018*.

Celem artykułu jest próba zaprezentowania sposobów komunikowania się podmiotów tzw. trzeciego sektora sfery publicznej, które prowadzą działalność na rzecz kobiet.

Postawiono następujące pytania badawcze:

1. Jak przebiega komunikacja wewnątrz organizacji?
2. W jaki sposób organizacje komunikują się z otoczeniem zewnętrznym?
3. Jaki jest stopień obecności kobiecych organizacji pozarządowych w mediach?

Poszukując odpowiedzi na powyższe zagadnienia, wzięto pod uwagę czynniki, takie jak motyw przystąpienia do organizacji, jakość relacji między zrzeszonymi, sposoby nawiązywania kontaktów między osobami stowarzyszonymi, częstotliwość zebrań, a także wykorzystywanie nowoczesnych platform komunikacyjnych, sposoby promowania działalności, współpraca z innymi podmiotami, organizacjami i instytucjami, dysfunkcje organizacji i obecność w mediach.

WYNIKI

Efektywne działanie w organizacji pozarządowej jest w dużej mierze podyktowane osobistą motywacją aktywistów, w związku z czym pytano o powód, dla którego zdecydowali się na przystąpienie do zrzeszenia. Wyniki przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Motyw przystąpienia do organizacji.

Czynniki motywujące do podjęcia działania w organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Realizacja inicjatyw społecznych	7 (23%)
Aktywizacja kobiet	6 (19%)
Zainteresowanie kwestiami feminizmu i równouprawnienia płci	6 (19%)
Doświadczenie dyskryminacji ze względu na płeć	4 (13%)
Potrzeba integracji środowisk kobiecych	4 (13%)
Chęć samorozwoju	4 (13%)
Wypełnianie luk w działalności lubelskich organizacji pozarządowych	3 (10%)
Tożsamość celów organizacji z systemem wartości osób zrzeszonych	3 (10%)
Wymiana doświadczeń	2 (6%)
Chęć wspólnego spędzania czasu ze stowarzyszonymi	2 (6%)
Splata długu społecznego	2 (6%)

Czynniki motywujące do podjęcia działania w organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Wypełnianie idei pomagania	2 (6%)
Otwieranie się na sztukę	1 (3%)
Zaprzeczanie stereotypom dotyczącym środowisk LGBTQ+	1 (3%)
Działalność jako wyzwanie	1 (3%)
Brak odpowiedzi na pytanie	11 organizacji (35%)

Jako czynnik motywujący do zaangażowania się w pracę organizacji najczęściej (23% organizacji) podawano chęć realizowania działań na rzecz społeczeństwa. Wynika to zazwyczaj z chęci zrobienia czegoś bezinteresownie dla drugiego człowieka. W niemal co piątej organizacji wskazywano na potrzebę aktywizacji kobiet jako główny motyw przystąpienia do organizacji.

Podobna liczba przedstawicielek zaangażowała się w działalność organizacyjną w związku z zainteresowaniem kwestiami feminizmu i równouprawnienia płci. Zauważalne było także przekucie negatywnych doświadczeń (cztery odpowiedzi – 13%), m.in. dyskryminacji ze względu na płeć, na aktywność o pozytywnym wydźwięku na rzecz przeciwdziałania nierównościom. Z uwagi na fakt istnienia kilku lokalnych organizacji o podobnym profilu działania cztery ankietowane zainicjowały działalność, która wynikała z potrzeby integracji środowisk kobiecych. Taka sama liczba odpowiedzi dotyczyła chęć samorozwoju poprzez dołączenie do zrzeszenia. W trzech przypadkach (10%) kobiety zauważyły lukę w działalności lubelskich organizacji pozarządowych, które ich zdaniem nie zapewniały realizacji określonych zadań na rzecz kobiet. Taka sama liczba przedstawicielek wskazywała na tożsamość celów organizacji z systemem wartości jako czynnik motywujący do podjęcia aktywności społecznej. Wspominano także (po dwakroć 6%) o potrzebie wymiany doświadczeń, chęci wspólnego spędzania czasu ze stowarzyszonymi, wypełnianiu idei pomagania oraz spłacie długu społecznego, rozumianego jako pewien zasób przywilejów związanych m.in. z pozycją społeczną, narodowością, rasą, statusem społecznym i materialnym. Pojedyncze odpowiedzi dotyczyły otwierania się na sztukę (organizacja o charakterze artystycznym), zaprzeczania stereotypom dotyczącym środowisk LGBTQ+ oraz traktowania działalności w organizacji jako swego rodzaju wyzwania. Co trzecia przedstawicielka nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o motyw przystąpienia do organizacji.

Następnie zapytano o to, jak często organizowane są zebrania z członkami i członkiniami organizacji, które stanowią jeden z kluczowych elementów komunikacji wewnętrznej.

Tabela 2. Częstotliwość zebrań zrzeszonych.

Częstotliwość organizowanych zebrań	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Według potrzeb; z różną częstotliwością	14 (45%)
Raz w tygodniu	5 (16%)
Codziennie	1 (3%)
Dwa razy w miesiącu i codzienne rozmowy	1 (3%)
Trzy razy w tygodniu	1 (3%)
Brak odpowiedzi	9 organizacji (29%)

Z wypowiedzi ankietowanych wynika, że w niemal połowie analizowanych organizacji (14 odpowiedzi – 45%) zrzeszeni zbierają się przed ważnym wydarzeniem lub w celu omówienia kwestii istotnych dla funkcjonowania grupy. Część organizacji (5 odpowiedzi – 16%) przeprowadza zebrania cyklicznie raz w tygodniu, omawiając bieżące sprawy, przy czym najczęściej są to organizacje o wyższym poziomie profesjonalizacji, prowadzące również działalność odpłatną. W przypadku jednego stowarzyszenia zadeklarowano podział zebrań na trzy sekcje: spotkania zarządu, spotkania grup projektowych, spotkania wszystkich zrzeszonych. W związku z tym część osób zbiera się *de facto* trzy razy w tygodniu. Z kolei członkinie i członkowie fundacji działającej na rzecz edukacji KReAdukcja w trakcie codziennych krótkich spotkań omawiają plan działania, zadania i zakres realizacji przedsięwzięć. Fundacja Szpilka przeprowadza dwa zebrania w miesiącu, jednak kobiety działające w ramach zrzeszenia pozostają w kontakcie telefonicznym i niemal codziennie wymieniają pomysły, doświadczenia i obawy. Członkinie Lubelskiego Stowarzyszenia Amazonek organizują zebrania trzy razy w tygodniu ze względu na specyfikę działalności, która koncentruje się pomocy kobietom chorym na nowotwór piersi i tym, które chorobę pokonały. Nadmienić należy, że sześć przedstawielek organizacji (19%) wskazało, że oprócz oficjalnych zebrań odbywają się także spotkania stowarzyszonych, mające na celu zawiązanie i pogłębianie istniejących relacji międzyludzkich. Dziewięć organizacji (29%) nie podało informacji na temat częstotliwości zebrań.

Z efektywnością komunikacji skorelowana jest niewątpliwie jakość relacji łączących zrzeszonych w organizacji. W związku z tym respondentom postawiono pytanie dotyczące wspólnoty, jaką tworzą.

Tabela 3. Relacje między zrzeszonymi.

Jakość relacji członków i członkinii organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Bliskie relacje, głębokie więzi	11 (35%)
Relacje partnerskie	7 (23%)
Brak odpowiedzi	13 organizacji (42%)

Odnotowano wysoki współczynnik (35% odpowiedzi) istnienia głębokich więzi między członkiniami i członkami organizacji pozarządowych działających na rzecz kobiet. Zrzeszonych łączy przyjaźń, która stanowi filar współdziałania. Bliskie relacje funkcjonują bez względu na różnice płciowe, międzypokoleniowe czy inne. Relacje partnerskie występujące w siedmiu organizacjach (23% odpowiedzi), opierając się na wzajemnym zaufaniu i szacunku. Decyzje podejmowane są demokratycznie, a każda osoba ma szansę wypowiedzenia własnego zdania. Sytuacja ta najczęściej dotyczy organizacji prowadzących działalność odpłatną, której członkowie są jej pracownikami. Wówczas wprowadzona jest komunikacja hierarchiczna, zbliżona stylem zarządzania do przedsiębiorstw. Niemal połowa organizacji (42%) nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o jakość relacji między członkiniami i członkami. Świadome pomijanie drażliwej kwestii może wiązać się z barierami komunikacyjnymi wewnątrz organizacji lub wyraźnym sceptycyzmem odnośnie do dzielenia się wewnętrznymi relacjami z osobami postronnymi, mimo zapewnienia o zachowaniu anonimowości uczestników badania.

Tabela 4. Sposób nawiązywania kontaktu przez zrzeszonych.

Kanały komunikacyjne służące nawiązywaniu kontaktu między zrzeszonymi	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Rozmowy telefoniczne	15 (48%)
Kontakt za pomocą komunikatorów internetowych	12 (38%)
Kontakt bezpośredni	6 (19%)
Kontakt za pomocą poczty elektronicznej	3 (10%)
Kontakt za pośrednictwem SMS	1 (3%)
Brak informacji	11 organizacji (35%)

Następnie przedstawiciele organizacji odpowiadali na pytanie o sposób nawiązywania kontaktu między zrzeszonymi. W niemal połowie przypadków (48%) dominowały rozmowy telefoniczne. Wynika to zapewne z faktu, że ten rodzaj komunikacji jest najbardziej zbliżony do rozmowy bezpośredniej – odbywa się w czasie rzeczywistym i umożliwia interakcję interlokutorów. Nieco rzadziej decydowano się na kontakt za pomocą komunikatorów internetowych, w głównej mierze była to aplikacja Messenger, natomiast w przypadku jednej

organizacji (Camera Femina) korzystano z komunikatora Signal, który oferował ówczesnie (tj. w przedziale czasowym, który podlegał badaniu) pełne szyfrowanie wiadomości. Wybór był podyktowany bezpieczeństwem danych cyfrowych. W sześciu organizacjach wskazywano na kontakt bezpośredni, który wynikał z niewielkiej odległości zamieszkania członkiń w zrzeszeniach funkcjonujących na terenie gmin wiejskich powiatu lubelskiego. Inną przyczyną tego stanu rzeczy było zatrudnienie członkiń i członków w stowarzyszeniu i wspólna praca w dni robocze. W trzech organizacjach korzystano także z poczty elektronicznej, który służyła jako narzędzie przekazywania najważniejszych informacji, jako element komunikacji wertykalnej. W Stowarzyszeniu Lubelskich Amazonek kontaktowano się za pośrednictwem wiadomości SMS poprzez utworzoną sieć kontaktów, mając na uwadze liczbę członkiń (70 kobiet) oraz cel wiadomości, które głównie służyły informowaniu o wydarzeniach i spotkaniach. Co trzecia organizacja (35%) nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o sposób nawiązywania kontaktu między zrzeszonymi.

Tabela 5. Wykorzystywanie nowoczesnych platform komunikacyjnych.

Platformy wykorzystywane w komunikowaniu organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Facebook i Messenger	26 (84%)
YouTube	5 (16%)
Instagram	3 (10%)
Twitter	1 (3%)
Brak informacji	4 organizacje (13%)

W celu zbadania komunikowania zewnętrznego organizacji przedstawicieli zapytano o korzystanie z platform internetowych. Większość zrzeszeń wykorzystuje platformę Facebook do zamieszczania informacji o działalności i relacji z wydarzeń. Wybór narzędzia najczęściej podyktowany jest brakiem opłat za korzystanie z portalu i łatwością obsługi, czego nie zapewnia utworzenie strony internetowej dla danej organizacji. Niewielka liczba badanych (16%) korzysta z portalu YouTube, który umożliwia wstawianie materiałów wideo. Odnotowano także publikowanie informacji w serwisie społecznościowym Instagram przez trzy zrzeszenia (10%) jako formę dotarcia do młodszych odbiorców. Niska aktywność może być spowodowana brakiem czasu wolnego na obsługę kilku kont w różnych serwisach. Fundacja I2 wskazała na prowadzenie konta w serwisie Twitter, gdzie zamieszczane są najważniejsze informacje o działalności zrzeszenia. W przypadku czterech organizacji (13%) nie uzyskano informacji dotyczących wykorzystywania nowoczesnych platform komunikacyjnych.

Tabela 6. Promowanie działalności organizacji.

Sposoby promowania działalności	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Informacje kierowane do mediów (radio, prasa, tv, portale internetowe)	16 (52%)
Informacje umieszczane na profilu organizacji na portalu Facebook	8 (26%)
Patronaty medialne	4 (13%)
Ulotki i broszury	4 (13%)
Plakaty	3 (10%)
Konferencje prasowe	1 (3%)
Brak promowania działalności	1 organizacja (3%)
Brak informowania mediów o wydarzeniach	3 organizacje (10%)
Brak odpowiedzi	8 organizacji (25%)

Ponad połowa badanych organizacji (52%) informuje media o planowanych przedsięwzięciach. Wskazywano jednak, że media nie zawsze „są zainteresowane działalnością organizacji”, niekiedy ignorując komunikat. Efektywność w promowaniu działań przynoszą publikacje za pomocą profilu na portalu Facebook, który jest głównym narzędziem ośmiu organizacji (26%). Według czterech organizacji (13%) określony rezultat przynoszą patronaty medialne, które stanowią obustronną umowę między dwoma podmiotami. Media informują o konkretnych działaniach, zaś organizacja umieszcza logo danej instytucji medialnej na materiałach promocyjnych. Podobna liczba organizacji stosuje klasyczne formy promowania aktywności za pomocą drukowanych broszur i ulotek, które są umieszczane w przestrzeni publicznej. Nieco rzadziej (10%) rozwieszane są także plakaty. Wyjątkową formą promowania działalności odznaczało się Stowarzyszenie Marsz Równości w Lublinie, które przed najważniejszym wydarzeniem, jakim jest manifestacja, zwołuje konferencję prasową. Przedstawiciele jednej organizacji nie wskazali potrzeby promowania działań w jakikolwiek sposób, inna zaś nie informuje żadnych mediów o podejmowanych aktywnościach. Co czwarta organizacja nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o sposób promowania działań.

Tabela 7. Dysfunkcje organizacji.

Czynniki dysfunkcyjne organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Brak wsparcia organów administracji publicznej	7 (23%)
Finansowanie działań	7 (23%)
Wypalenie zawodowe	5 (16%)
Brak młodych osób w organizacji	4 (13%)
Siedziba organizacji	3 (10%)

Czynniki dysfunkcyjne organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Wygórowane potrzeby odbiorców działań	3 (10%)
Niewystarczająca ilość czasu na działalność społeczną	3 (10%)
Niewystarczająca liczba wolontariuszy	2 (6%)
Brak znajomości regulacji prawnych	1 (3%)
Trudności z wydawaniem poleceń zrzeszonym	1 (3%)
Problem z odbiorem kultury przez społeczeństwo	1 (3%)
Konflikty lokalnych środowisk kobiecych	1 (3%)
Dyskryminacja ze strony pracodawcy związana z przynależnością pracownicy do organizacji	1 (3%)
Brak mobilizacji zrzeszonych do działania	1 (3%)
Nierówny podział obowiązków w organizacji	1 (3%)
Brak problemów	3 (3%)
Brak informacji	11 organizacji (35%)

Niezaprzeczalny wpływ na jakość komunikacji mają także dysfunkcje organizacji w każdym aspekcie ich działalności. Najczęściej wskazywano na brak wsparcia ze strony organów administracji publicznej. Wprawdzie organizacje współpracują z władzami różnego szczebla (zob. tabelę 8), jednak nie mogą liczyć na pomoc z ich strony. Taka sama liczba przedstawicielek wskazywała na brak środków finansowych na realizację zadań jako główną barierę w funkcjonowaniu organizacji. W przypadku organizacji o dłuższym stażu funkcjonowania członkinie (5 odpowiedzi – 16%) zmagają się z problemem wypalenia zawodowego, które objawiało się emocjonalnym wyczerpaniem, brakiem zaangażowania, utratą poczucia sensu wykonywanej pracy. W czterech przypadkach (13%) deklarowano, że głównym problemem jest brak młodych osób w szeregach organizacji, które mogłyby zmodyfikować sposób funkcjonowania zrzeszenia i uczynić je atrakcyjniejszym. Kolejne odpowiedzi (po trzy wskazania – 10%) dotyczyły braku odpowiedniego lokalu, który pełniłby funkcję siedziby organizacji, wygórowane potrzeby odbiorców działań (zwłaszcza w przypadku organizacji oferujących pomoc materialną) i niewystarczająca ilość czasu na zaangażowanie w pracę społeczną w związku z koniecznością pracy zawodowej. Z tym ostatnim związana jest kolejna bariera, wskazywana przez dwie organizacje, tj. brak wystarczającej liczby wolontariuszy, którzy byłiby w stanie odciążyć aktywistów w działaniach wymagających większego zaangażowania. W pojedynczych przypadkach odnotowano bariery związane z brakiem znajomości regulacji prawnych, z wydawaniem poleceń zrzeszonym, problem z odbiorem wytworów kultury przez społeczeństwo (znaczenie, symbolika i kontrowersje z tym związane), konflikty lokalnych środowisk kobiecych, dyskryminację ze strony pracodawcy związaną z przynależnością pracownicy do organizacji, brak mobilizacji

zrzeszonych do działania oraz nierówny podział obowiązków w organizacji. Jedynie w trzech organizacjach stwierdzono, że nie występują żadne problemy, zaś przedstawicielki twierdziły, że „jeśli chce się działać, zawsze znajdzie się na to sposób”. Co trzecia organizacja nie udzieliła odpowiedzi na pytanie o problemy, z jakimi się boryka.

Tabela 8. Współpraca organizacji z innymi podmiotami, instytucjami, organizacjami.

Podmioty współpracujące z organizacjami	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Organy samorządu terytorialnego	23 (74%)
Organizacje pozarządowe i inicjatywy nieformalne	13 (42%)
Instytucje kultury	9 (29%)
Koła gospodyń wiejskich	5 (16%)
Lokalna Grupa Działania „Kraina wokół Lublina”	4 (13%)
Wydział Politologii UMCS w Lublinie*	4 (13%)
Szkoły publiczne i niepubliczne	4 (13%)
Eksperti (naukowcy, prawnicy, psychologowie, trenerzy)	3 (10%)
Gminny ośrodek pomocy społecznej	2 (6%)
Ośrodki wychowawcze dla młodzieży	2 (6%)
Ochotnicza straż pożarna	2 (6%)
Parafie	2 (6%)
Organizacje pozarządowe funkcjonujące za granicą	1 (3%)
Młodzieżowe rady dzielnic	1 (3%)
Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej	1 (3%)
Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych	1 (3%)
Instytucje szkoleniowe i doradcze	1 (3%)
Ambasady obcych państw w Polsce	1 (3%)
Komenda Wojewódzka Policji w Lublinie	1 (3%)
Gminy w Ukrainie	1 (3%)
Schronisko młodzieżowe	1 (3%)
Grupa śpiewacza	1 (3%)
Klub seniora	1 (3%)
Organy administracji publicznej szczebla centralnego	1 (3%)
Wojewódzki Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych	1 (3%)
Regionalny ośrodek pomocy społecznej	1 (3%)
Twórczyni sztuki filmowej	1 (3%)
Samodzielni aktywiści, działacze	1 (3%)
Brak informacji	2 organizacje (6%)

* obecnie Wydział Politologii i Dziennikarstwa UMCS w Lublinie.

W aspekcie komunikacji zewnętrznej konieczna była odpowiedź na pytanie dotyczące podmiotów, z jakimi współpracują kobiece organizacje

pozarządowe. Większość (23 odpowiedzi – 74%) podejmowała wspólne działania z organami samorządu terytorialnego, m.in. Urzędem Miasta Lublin, Starostwem Powiatowym w Lublinie, sołectwami oraz urzędami gmin, na terenie których funkcjonują organizacje. Dalej wymieniano (13 odpowiedzi – 42%) współpracę z innymi podmiotami trzeciego sektora, w tym grupami niesformalizowanymi. Nieco rzadziej wskazywano na działalność związaną z różnego rodzaju ośrodkami kultury (9 odpowiedzi – 29%). Pięć organizacji (16%), zarówno funkcjonujących w Lublinie, jak i na terenie gmin powiatu lubelskiego, prowadziło współpracę z kołami gospodyń wiejskich. Po cztery organizacje współpracowały z Lokalną Grupą Działania „Kraina wokół Lublina”, Wydziałem Politologii UMCS w Lublinie oraz szkołami publicznymi i niepublicznymi. Trzy organizacje korzystały z pomocy ekspertów (prawników, psychologów, trenerów), organizując pomoc swoim podopiecznym. Po dwie organizacje deklarowały współpracę z gminnymi ośrodkami pomocy społecznej, ośrodkami wychowawczymi dla młodzieży, ochotniczą strażą pożarną oraz parafiami. Odnotowano następujące pojedyncze przypadki współpracy: Fundacja Działań Edukacyjnych KReAdukcja podejmowała inicjatywy z zagranicznymi organizacjami pozarządowymi; Stowarzyszenie Lubelskich Amazonek współpracowało z Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej, które udostępnia lokal przeznaczony na siedzibę zrzeszenia; Fundacja I2 współpracowała z Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych, które jest związkiem pomiotów trzeciego sektora; Stowarzyszenie Marsz Równości w Lublinie współpracowało z Ambasadą Królestwa Niderlandów; Stowarzyszenie Homo Faber prowadziło współpracę z Pełnomocniczką Komendanta Wojewódzkiego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka; Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ponad Podziałami” w Bystrzycy wskazało jako partnerów w podejmowanych działaniach gminy z terenu Ukrainy; Stowarzyszenie Centrum Kobiet w Niedrzwicy Dużej jako jedyne współpracowało ze schroniskiem młodzieżowym oraz grupą śpiewaczą, funkcjonującymi na terenie tej samej gminy; Bychawskie Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych współpracuje z klubem seniora, który funkcjonuje przy Bychawskim Centrum Kultury; Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides” odznaczało się na tle innych współpracą z organami władzy państwowej, m.in. Ministerstwem Sprawiedliwości oraz Ministerstwem Pracy, Rodziny i Polityki Społecznej, Wojewódzkim Związkiem Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych oraz Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie; Fundacja Camera Femina, działając na rzecz wspierania kina kobiecego, współpracuje z twórczyniami sztuki filmowej oraz samodzielnymi aktivistkami i aktywistami, których cele działalności są tożsame

z ideami stowarzyszenia. Dwie organizacje nie udzieliły informacji na temat współpracy z innymi organami, instytucjami i organizacjami, a informacje te były niemożliwe do odnalezienia w innych źródłach.

Tabela 9. Obecność organizacji w mediach.

Rodzaje mediów publikujących informacje na temat organizacji	Liczba odpowiedzi (31 organizacji = 100%)
Media regionalne	17 (55%)
Media lokalne	14 (45%)
Portale internetowe	6 (19%)
Media ogólnopolskie	5 (16%)
Media zagraniczne	1 (3%)
Brak obecności w mediach	1 (3%)
Brak odpowiedzi	8 organizacji (26%)

Kolejnym istotnym elementem komunikacji zewnętrznej organizacji pozarządowych jest obecność w mediach, która pozwala na zaistnienie w świadomości odbiorców. W trakcie procesu badawczego stwierdzono, że informacje dotyczące ponad połowy organizacji (55%) publikowane są w mediach o zasięgu regionalnym, takich jak lubelski oddział Telewizji Polskiej, gazety (m.in. „Dziennik Wschodni”, „Kurier Lubelski”) oraz rozgłośnie radiowe (lubelski oddział Polskiego Radia). Nieco rzadziej (14 odpowiedzi – 45%) deklarowano obecność w mediach lokalnych, w tym w gazetach urzędu gminy. Na portalach internetowych zamieszczano publikacje na temat sześciu organizacji (19%), m.in.:

- Fundacja Centrum Inicjatyw podzieliła się z portalem ngo.pl doświadczeniem w pozyskiwaniu grantów;
- portal ngo.pl informował o przebiegu Kongresu Kobiet Lubelszczyzny oraz Manify Lublin;
- na portalu lublin112.pl publikowano informacje dotyczące pozytywnych efektów działania serwisu „Naprawmy to” prowadzonego przez Stowarzyszenie Homo Faber;
- działaczki Inicjatywy 100-lecia Głosu Polek. Lubelszczyzna 2018 opowiedziały portalowi kobietaxl.pl o planach działalności grupy.

Informacje na temat pięciu organizacji (16%) opublikowano w mediach o zasięgu ogólnopolskim. W tygodniku „Polityka” pojawił się komunikat o nagrodzie za działalność przeciw dyskryminacji otrzymanej przez Stowarzyszenie Homo Faber i prezeskę Annę Dąbrowską. Liczne artykuły dotyczące Bartosza Staszewskiego, działacza Stowarzyszenia Marsz Równości w Lublinie oraz grupy nieformalnej Tęczowy Lublin pojawiły się w czasopiśmie

„Vogue”, w „Gazecie Wyborczej”, magazynie „Viva”, tygodniku „Newsweek Polska”. Wskazać należy, że działalność aktywisty była także tematem podejmowanym przez amerykańskie pismo „Time”, a Stowarzyszenie Marsz Równości w Lublinie było jedynym z badanych, o którym informowano w mediach zagranicznych.

ZAKOŃCZENIE

Kobiece organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Lublina i powiatu lubelskiego stanowią platformę działalności osób, które łączą podobne wartości i cele. Daje im to możliwość realizacji potrzeby niesienia pomocy innym i stanowi główny motyw podejmowania aktywności. Z przeprowadzonego badania wynika, że częstotliwość zebrań skorelowana jest z natężeniem działalności organizacji i przeprowadzana jest według indywidualnych potrzeb. W kilku przypadkach wskazywano na zainicjowanie działalności przez grupę przyjaciół, jednak w innych przypadkach stwierdzono istnienie bliskich relacji między stowarzyszonymi i wytworzenie się głębokich więzi w trakcie wspólnych inicjatyw. Można zatem uznać organizacje pozarządowe za grupy, których filarem jest wspólnotowość. Stąd także wynika wybierany najczęściej sposób kontaktu między zrzeszonymi w postaci rozmowy telefonicznej, która pozwala na interakcję rozmówców. Narzędziem najczęściej służącym zarówno komunikowaniu się zrzeszonych, jak i kontaktom z otoczeniem zewnętrznym oraz promowaniu działalności jest portal Facebook i komunikator Messenger. Choć organizacje jako główny problem wskazywały brak współpracy z organami administracji publicznej, to najczęściej deklarowały współpracę z samorządem terytorialnym. Podkreślić należy, że organizacje odznaczają się także wysokim poziomem współpracy między podmiotami trzeciego sektora, potwierdzoną przez niemal połowę analizowanych zrzeszeń. Warto zwrócić uwagę na obecność organizacji w mediach, także o zasięgu ogólnopolskim, jak też w mediach zagranicznych. Jest to duże osiągnięcie, zwłaszcza że zasięg wymienionych organizacji ogranicza się do regionu lubelskiego.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA WYWOŁANE

Fundacja Aktywności Obywatelskiej – ankieta
Fundacja Camera Femina – wywiad
Fundacja Centrum Inicjatyw – ankieta
Fundacja Działań Edukacyjnych KreAdukcja – ankieta
Fundacja I2 – ankieta
Fundacja Kobiet – wywiad i ankieta
Fundacja Szpilka – ankieta
Inicjatywa 100-lecie Głosu Polek. Lubelszczyzna 2018 – wywiad
„Inna Fundacja” – wywiad
Lubelskie Stowarzyszenie Amazonek – ankieta
Manifa Lublin – wywiad
Ogólnopolski Strajk Kobiet w Lublinie – wywiad
Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet Gminy Strzyżewice „Ale Babki”
– wywiad
Stowarzyszenie Centrum Kobiet (w Niedrzwicy Dużej) – wywiad
Stowarzyszenie Homo Faber – wywiad
Stowarzyszenie Klub XXI wieku – wywiad
Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych (w Czółnach) – wywiad
Stowarzyszenie Kongres Kobiet Lubelszczyzny – wywiad
Stowarzyszenie Marsz Równości w Lublinie – wywiad
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Ponad Podziałami (w Bystrzycy)
– ankieta
Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „Bona Fides” – wywiad

ŹRÓDŁA WYWOŁANE ORGANIZACJI Z ORGANÓW REJESTRUJĄCYCH

Babska Rebelia
Bychawskie Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych (gmina Bychawa)
Fundacja Biała Róża (gmina Wólka)
Fundacja Heros
Fundacja HerStory
Lubelska Koalicja na rzecz Kobiet
Stowarzyszenie Kreatywnych Kobiet „Stokrotka” (gmina Bełżyce)
Stowarzyszenie „Mój Bogucin” (gmina Garbów)
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Radawczyk (gmina Niedrzwica Duża)
Tęczowy Lublin

LITERATURA

- Cooley, C.H. (1909). *Social Organization: A Study of the Larger Mind*, New York: Charles Scribner's Sons.
- Flick, U. (2011). *Projektowanie badania jakościowego*, tłum. P. Tomanek. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Hess, A. (2013). *Społeczni uczestnicy medialnego dyskursu politycznego w Polsce. Mediatyzacja i strategie komunikacyjne organizacji pozarządowych*, Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Lakoff, R. (1975). *Language and Woman's Place*. New York: Harper & Row.
- Nęcki, Z. (2000). *Komunikacja międzyludzka*. Kraków: Antykwa.
- Sobkowiak, B. (1997). *Procesy komunikowania się w organizacji*. W: B. Dobek-Ostrowska (red.), *Współczesne systemy komunikowania* (s. 36–37). Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Ślęczka, K. (1999). *Feminizm. Ideologie i koncepcje społeczne współczesnego feminizmu*. Katowice: Wydawnictwo Książnica.
- Tannen, D. (1994). *Ty nic nie rozumiesz! Kobieta i mężczyzna w rozmowie*. Warszawa: Wydawnictwo W.A.B.
- Watzlawick, P., Beavin, J., Jackson, D. (1967). *Pragmatics of Human Communication*, New York: W.W. Norton & Company Inc.
- Winkin, Y. (2007). *Antropologia komunikacji. Od teorii do badań terenowych*. Tłum. A. Karpowicz, Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

